

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
prednesené 12. marca 2020¹

Vec C-639/18

**KH
proti
Sparkasse Südholstein**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Landgericht Kiel (Krajinský súd Kiel, Nemecko)]

„Smernica 2002/65/ES – Ochrana spotrebiteľa – Finančné služby – Marketing na diaľku – Zmluva o spotrebiteľskom úvere – Dohoda o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období – Organizovaný systém poskytovania služieb na diaľku“

1. V tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania Landgericht Kiel (Krajinský súd Kiel, Nemecko) žiada Súdny dvor, aby po prvýkrát vyložil článok 2 písm. a) smernice 2002/65² a pojem „zmluva na diaľku“. Je v tomto kontexte dohoda o úrokových sadzbách v nasledujúcom období, ktorou sa mení zmluva o úvere iba v súvislosti s úrokovú sadzbu, „zmluvou“, na ktorú sa vzťahujú ustanovenia smernice 2002/65? A aké kritériá určujú, či zmluva uzavretá bez súčasnej fyzickej prítomnosti dodávateľa a spotrebiteľa je „zmluvou na diaľku“ v zmysle článku 2 písm. a) uvedenej smernice?

Právo Únie

ZFEÚ

2. Článok 12 ZFEÚ stanovuje, že „Požiadavky ochrany spotrebiteľa sa zohľadnia pri definovaní a uskutočňovaní iných politík a činností Únie“.

Charta základných práv Európskej únie

3. Článok 38 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“)³ stanovuje, že politiky Únie „zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa“.

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/65/ES z 23. septembra 2002 o poskytovaní finančných služieb spotrebiteľom na diaľku a o zmene a doplnení smernice Rady 90/619/EHS a smerníc 97/7/ES a 98/27/ES (Ú. v. ES L 271, 2002, s. 16; Mim. vyd. 06/004, s. 321). Niektoré ustanovenia tejto smernice boli po jej prijatí zmenené (posledná konsolidovaná verzia je z roku 2018), avšak ustanovenia, ktoré sú v prejednávanej veci relevantné sa nezmenili.

³ Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 1.

Smernica 97/7

4. Smernica 97/7 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku bola prvým opatrením na aproximáciu zákonov, iných predpisov a administratívnych opatrení členských štátov vzťahujúcich sa na zmluvy na diaľku medzi spotrebiteľmi a dodávateľmi.⁴

5. Podľa článku 2 ods. 1 „zmluva na diaľku“ je „akákoľvek zmluva, týkajúca sa tovaru alebo služieb, uzavretá medzi dodávateľom a spotrebiteľom v rámci organizovaného plánu predaja alebo poskytovania služieb na diaľku, ktorý organizuje dodávateľ, ktorý, na účel tejto zmluvy, výhradným spôsobom používa jeden alebo viac prostriedkov komunikácie na diaľku do a vrátane okamihu uzavretia zmluvy“.

6. Pôvodná verzia článku 3 ods. 1 prvej zarážky bola nahradená článkom 18 smernice 2002/65, aby výslovne stanovil, že zmluvy týkajúce sa finančných služieb, na ktoré sa vzťahuje smernica 2002/65, sú vylúčené z pôsobnosti smernice 97/7.

Smernica 2002/65

7. Nasledujúce vyjadrenia sú uvedené v odôvodneniach smernice 2002/65. „V rámci vnútorného trhu je v záujme spotrebiteľov, aby mali bez diskriminácie prístup k najširšiemu možnému sortimentu [dostupných] finančných služieb... Pre zachovanie slobody výberu, ktorá je základným spotrebiteľským právom, je potrebný vysoký stupeň ochrany spotrebiteľa, aby sa zvýšila dôvera spotrebiteľov v diaľkový predaj“⁵. „Vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa by mala zabezpečiť táto smernica, ktorej cieľom je zabezpečiť voľný pohyb finančných služieb“⁶. „Táto smernica zahŕňa všetky finančné služby, ktoré by mohli byť poskytované na diaľku“⁷. „Zmluvy uzatvárané na diaľku predpokladajú použitie prostriedkov diaľkovej komunikácie, ktoré sa používajú v rámci predaja na diaľku alebo poskytovania služieb, ktoré nevyžadujú súčasnú prítomnosť dodávateľa a spotrebiteľa. Trvalý rozvoj týchto komunikačných prostriedkov vyžaduje definovanie zásad, ktoré budú platiť aj pre tie prostriedky, ktorých používanie ešte nie je rozšírené. Zmluvy na diaľku sú teda zmluvami, pri ktorých sa ponuka, rokovanie a uzatvorenie uskutočňuje na diaľku“⁸. „Jedna zmluva, ktorá predpokladá za sebou nasledujúce operácie alebo nezávislé operácie rovnakého druhu vykonávané v čase, môže podliehať rôznemu právnemu režimu v rôznych členských štátoch, ale je dôležité, aby táto smernica bola uplatňovaná rovnako vo všetkých členských štátoch. Na tento účel treba túto smernicu chápať ako smernicu, ktorá sa uplatní pre prvú zo sledu po sebe nasledujúcich operácií alebo nezávislých operácií rovnakého druhu vykonávaných v čase, ktoré môžu byť považované za jeden celok, bez ohľadu na to, či táto operácia alebo tento sled operácií je predmetom jednej zmluvy alebo niekoľkých po sebe nasledujúcich zmlúv“⁹. „Za ‚počiatočnú dohodu o poskytnutí služieb‘ môže byť považované napríklad otvorenie bankového účtu, získanie úverovej karty, uzatvorenie zmluvy o správe portfólia; za ‚operácie‘ môžu byť považované napríklad uloženie alebo výber prostriedkov z, resp. na bankový účet, platba úverovou kartou, transakcie realizované v rámci zmluvy o správe portfólia. Doplnenie nových prvkov do počiatočnej dohody o poskytnutí služieb, napríklad možnosti používať elektronický platobný nástroj spolu s existujúcim bankovým účtom, netvorí ‚operáciu‘, ale ďalšiu zmluvu, na ktorú sa vzťahuje táto smernica. Upísanie nových jednotiek toho istého fondu kolektívneho investovania sa považuje za jednu

4 Pozri článok 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES z 20. mája 1997 (Ú. v. ES L 144, 1997, s. 19; Mim. vyd. 15/003, s. 319). Uvedená smernica bola zrušená a nahradená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64).

5 Odôvodnenie 3.

6 Odôvodnenie 13.

7 Odôvodnenie 14.

8 Odôvodnenie 15.

9 Odôvodnenie 16.

z „po sebe nasledujúcich operácií rovnakého druhu“¹⁰. „Táto smernica tým, že zahŕňa poskytovanie služieb organizované poskytovateľom finančných služieb, má vylúčiť zo svojho rozsahu služby poskytované na striktno príležitostnom základe a mimo obchodnej štruktúry, určenej pre uzatváranie zmlúv na diaľku“¹¹. „Používanie prostriedkov diaľkovej komunikácie by nemalo viesť k neoprávnenému obmedzeniu informácií poskytovaných klientovi. V záujme transparentnosti určuje táto smernica požiadavky potrebné na zabezpečenie poskytnutia dostatočnej úrovne informácií spotrebiteľovi pred a po uzatvorení zmluvy“¹². „Na účely optimálnej ochrany spotrebiteľa je dôležité, aby bol spotrebiteľ dostatočne informovaný o ustanoveniach tejto smernice a o všetkých etických kódexoch existujúcich v tejto oblasti a že má právo odstúpiť od zmluvy“¹³.

8. Článok 1 stanovuje:

„1. Cieľom tejto smernice je aproximácia zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, týkajúcich sa poskytovania finančných služieb spotrebiteľom na diaľku.

2. V prípade zmlúv o finančných službách, zahŕňajúcich počiatočnú dohodu o poskytnutí služieb, na ktorú nadväzujú nasledujúce operácie alebo sled jednotlivých operácií rovnakého druhu, ktoré sú v určitej časovej súvislosti, sa ustanovenia tejto smernice uplatnia iba na počiatočnú dohodu.

Ak neexistuje počiatočná dohoda o poskytovaní služieb, ale nasledujúce operácie alebo jednotlivé operácie rovnakého druhu vykonávané v časovej súvislosti sú vykonávané medzi rovnakými zmluvnými stranami, články 3 a 4 sa uplatnia iba pri vykonaní prvej operácie. Ak však žiadna operácia rovnakého druhu nie je vykonávaná dlhšie ako jeden rok, ďalšia operácia sa bude považovať za prvú v novom slede operácií, takže sa uplatnia články 3 a 4.“

9. V článku 2 písm. a) sa pod pojmom „zmluva na diaľku“ rozumie „každá zmluva, týkajúca sa finančných služieb, uzatvorená medzi dodávateľom a spotrebiteľom v rámci systému organizovaných predajov na diaľku alebo poskytovania služieb na diaľku, prevádzkovaného dodávateľom, ktorý na účely tejto zmluvy používa výlučne jeden alebo viac prostriedkov diaľkovej komunikácie až do času a vrátane času uzatvorenia zmluvy“.

10. V článku 2 písm. b) sa pojem „finančná služba“ definuje ako „každá služba bankového, úverového, poisťného, osobného dôchodkového, investičného alebo platobného charakteru“.

11. Článok 2 písm. e) definuje „prostriedky diaľkovej komunikácie“ ako „všetky prostriedky, ktoré bez súčasnej fyzickej prítomnosti dodávateľa a spotrebiteľa môžu byť použité na poskytovanie služby na diaľku medzi týmito stranami“.

12. Článok 3 stanovuje:

„1. V dostatočnom časovom predstihu predtým, ako spotrebiteľ bude viazaný zmluvou na diaľku alebo ponukou, budú spotrebiteľovi poskytnuté nasledujúce informácie týkajúce sa:

...

(3) zmluvy na diaľku

10 Odôvodnenie 17.

11 Odôvodnenie 18.

12 Odôvodnenie 21.

13 Odôvodnenie 23.

- a) existencia alebo absencia práva na odstúpenie od zmluvy v súlade s článkom 6 a, ak právo na odstúpenie existuje, jeho trvanie a podmienky jeho uplatnenia, vrátane informácie o čiastke, ktorú možno požadovať od spotrebiteľa na základe článku 7 ods. 1, ako aj dôsledky neuplatnenia tohto práva;

...

2. Informácie uvedené v odseku 1, ktorých obchodný účel musí byť zrejмый, budú poskytnuté jasným a zrozumiteľným spôsobom vhodným pre použitý prostriedok diaľkovej komunikácie, najmä s ohľadom na princípy dobrej viery v obchodných transakciách a princípy, ktorými sa riadi ochrana tých, ktorí podľa právneho poriadku členských štátov nie sú spôsobilí na právne úkony, napr. neplnoletých osôb.

...“

13. Podľa článku 6:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby spotrebiteľ mal lehotu 14 kalendárnych dní na odstúpenie od zmluvy bez zmluvnej pokuty a bez uvedenia dôvodu. ...

Lehota na odstúpenie začne plynúť:

- dňom uzatvorenia zmluvy na diaľku s výnimkou uvedeného životného poistenia, kde táto lehota začne plynúť od času, keď spotrebiteľ bude informovaný o uzatvorení zmluvy na diaľku, alebo
- odo dňa, keď spotrebiteľ získa zmluvné podmienky a informácie v súlade s článkom 5 ods. 1 alebo 2, ak je tento dátum neskorší ako dátum uvedený v prvej zarážke.

...

2. Právo na odstúpenie sa nebude uplatňovať na:

...

- c) zmluvy, ktoré boli úplne vykonané obidvoma stranami na výslovnú žiadosť spotrebiteľa predtým, ako spotrebiteľ uplatnil svoje právo na odstúpenie.

3. Členské štáty môžu ustanoviť, že právo na odstúpenie sa nebude uplatňovať na:

- a) úvery určené najmä na účely nadobudnutia alebo zachovania vlastníckych práv k pozemkom alebo existujúcej, alebo plánovanej stavbe alebo na účely renovácie, alebo zhodnotenia budovy, alebo
- b) úvery zabezpečené hypotekárnym právom k nehnuteľnosti alebo právom súvisiacim s nehnuteľnosťou...

6. Ak spotrebiteľ uplatní svoje právo na odstúpenie pred uplynutím príslušnej lehoty, oznámi to podľa praktických pokynov, ktoré mu boli poskytnuté v súlade s článkom 3 ods. 1 bod 3 písm. d) prostriedkami, ktoré možno dokázať v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi. Lehota sa bude považovať za zachovanú, ak oznámenie, pokiaľ je v papierovej forme alebo na inom trvalom nosiči, ktorý je k dispozícii a dostupný príjemcovi, bude odoslané pred uplynutím tejto lehoty.“

14. Článok 11 stanovuje:

„Členské štáty stanovujú primerané sankcie pre prípad, že dodávateľ poruší vnútroštátne právne predpisy prijaté v súlade s touto smernicou.

Na tento účel môžu predovšetkým ustanoviť, že spotrebiteľ môže zrušiť zmluvu kedykoľvek bez toho, žeby mu z toho vznikli náklady a bez zmluvnej pokuty.

Tieto sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce.“

15. Článok 18 nahrádza článok 3 ods. 1 prvú zarážku smernice 97/7 a stanovuje, že posledná uvedená smernica sa neuplatňuje na zmluvy, „ktoré sa vzťahujú na ktorékoľvek finančné služby, na ktoré sa vzťahuje smernica... 2002/65/ES...“.

Vnútroštátne právo

16. V § 312b ods. 1 Bürgerliches Gesetzbuch (Občiansky zákonník, ďalej len „BGB“) v znení platnom od 8. decembra 2004 do 22. februára 2011 sa uvádza nasledujúce „zmluvy na diaľku sú zmluvy o dodaní tovaru alebo o poskytovaní služieb, vrátane finančných služieb, ktoré sa uzatvárajú medzi podnikateľom a spotrebiteľom výlučne na základe použitia prostriedkov diaľkovej komunikácie s výnimkou prípadu, ak k uzatvoreniu zmluvy nedochádza v rámci systému organizovaných predajov na diaľku alebo poskytovania služieb na diaľku. Finančné služby sú v zmysle prvej vety služby bankového, úverového, poisťového, osobného dôchodkového, investičného alebo platobného charakteru“.

17. V § 312d ods. 1 a 2 BGB v znení platnom od 8. decembra 2004 do 10. júna 2010 sa uvádza nasledujúce:

„1. Spotrebiteľ, ktorý uzavrel zmluvu na diaľku, má právo na odstúpenie od zmluvy podľa § 355. ...

2. Odlišne od § 355 ods. 2 prvej vety, nezačína lehota na odstúpenie od zmluvy plynúť pred okamihom splnenia informačných povinností podľa § 312c ods. 2;... v prípade poskytnutia služieb pred dňom uzavretia zmluvy.“

18. V § 312d ods. 1 a 2 BGB v znení platnom od 11. júna 2010 do 3. augusta 2011 sa uvádza:

„1. Spotrebiteľ, ktorý uzavrel zmluvu na diaľku, má právo na odstúpenie od zmluvy podľa § 355. ...

2. Bez ohľadu na § 355 ods. 3 prvú vetu lehota na odstúpenie od zmluvy nezačína plynúť pred splnením informačných povinností podľa § 246 ods. 2 v spojení s § 1 ods. 1 a 2 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch [zákon, ktorým sa zavádza Občiansky zákonník]...“

19. § 495 BGB v znení platnom od 1. augusta 2002 do 12. júna 2014 stanovuje, že „v prípade zmluvy o poskytnutí úveru, ktorú uzatvoril spotrebiteľ, má dlžník právo na odstúpenie od zmluvy podľa § 355“.

Skutkový stav, konanie a prejudiciálne otázky

20. Sparkasse Südholstein je regionálna banka s pobočkami. Uzatvára zmluvy o úveroch na účely financovania nehnuteľného majetku zabezpečeného záložným právom, ktoré uzatvára iba vo svojich pobočkách. V niektorých individuálnych prípadoch sa v rámci prebiehajúcich zmluvných vzťahov robia dodatky alebo zmeny týchto zmlúv prostredníctvom diaľkovej komunikácie. Je nesporné, že na začiatku roka 2008 už Sparkasse Südholstein uzatvorila zmluvy, v ktorých sa v mnohých prípadoch používali výlučne prostriedky diaľkovej komunikácie.

21. Konanie pred vnútroštátnym súdom sa týka troch úverových zmlúv, ktoré KH ako spotrebiteľ uzavrela so spoločnosťou Sparkasse Südholstein:

- Dňa 1. júla 1994 KH uzavrela zmluvu o úvere vo výške 114 000 nemeckých mariek (DM) (približne 58 000 eur, ďalej len „prvý úver“) s právnym predchodcom spoločnosti Sparkasse Südholstein na financovanie kúpy nehnuteľného majetku. Tento úver mal byť splatený 30. decembra 2017. Úver mal byť úročený úrokovou sadzbou vo výške 6,95 % ročne, pevne stanovenou na počiatočné obdobie desiatich rokov. Ktorákoľvek strana mohla najskôr šesť týždňov pred 30. májom 2004 požiadať o rokovania s cieľom upraviť úrokovú sadzbu s účinnosťou od 1. júna 2004. V prípade, že by nedošlo k dohode, mali sa od 1. júna 2004 uplatňovať „variabilné podmienky“ stanovené spoločnosťou Sparkasse Südholstein v každom prípade pre úvery tohto druhu (t. j. variabilná úroková sadzba). Bolo dohodnuté aj záložné právo zabezpečujúce tento úver.

Dňa 25. mája 2004 si strany formou dohody o zmene dohodli úrokovú sadzbu vo výške 5,03 % ročne od 1. júna 2004 na ďalšie obdobie desiatich rokov.

V októbri 2010¹⁴ strany uzavreli ďalšiu dohodu o úrokovej sadzbe, pričom využili výlučne prostriedky diaľkovej komunikácie, podľa ktorej sa na úver mala od 1. júna 2014 uplatňovať úroková sadzba vo výške 4,01 % na zostávajúce zmluvné obdobie. KH nebola poučená o žiadnom práve na odstúpenie od zmluvy.

V období od júna 2014 do novembra 2017 KH zaplatila spoločnosti Sparkasse Südholstein podľa tejto zmluvy 8 180,76 eura. KH splatila úver v plnej výške 29. decembra 2017 zaplatením sumy 58 287,27 eura.

- Dňa 17. júla 1994 KH uzavrela ďalšiu zmluvu o úvere vo výške 112 000 DM (približne 57 000 eur, ďalej len „druhý úver“) s právnym predchodcom spoločnosti Sparkasse Südholstein na účely financovania nehnuteľného majetku. Úver mal byť úročený úrokovou sadzbou vo výške 5,7 % ročne, pevne stanovenou na počiatočné obdobie piatich rokov. Ktorákoľvek zo strán mohla najskôr šesť týždňov pred 30. májom 1999 požiadať o rokovania s cieľom upraviť úrokovú sadzbu s účinnosťou od 1. júna 1999. V prípade, že by nedošlo k dohode, mali sa od 1. júna 1999 uplatňovať „variabilné podmienky“ stanovené spoločnosťou Sparkasse Südholstein v každom prípade pre úvery tohto druhu (t. j. variabilná úroková sadzba). Bolo dohodnuté aj záložné právo zabezpečujúce tento úver.

V roku 1999 si strany formou dohody o zmene dohodli úrokovú sadzbu vo výške 4,89 % ročne s účinnosťou od 1. júna 1999 na obdobie desiatich rokov.

Dňa 15. apríla 2009 sa strany, ktoré využili výlučne prostriedky diaľkovej komunikácie, dohodli na úrokovej sadzbe vo výške 5,16 % ročne od 1. júna 2009 na ďalšie obdobie desiatich rokov. KH nebola poučená o žiadnom práve na odstúpenie od zmluvy.

¹⁴ Tento dátum vychádza z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom. Tu chcem poznamenať, že to bolo zrejme skôr ako 10 rokov stanovených v dohode o zmene z 25. mája 2004.

V období od júna 2009 do februára 2018 KH zaplatila spoločnosti Sparkasse Südholstein podľa tejto zmluvy celkom 18 243,75 eura. Okrem toho KH zaplatila 30. novembra 2009 spoločnosti Sparkasse Südholstein poplatok za vedenie účtu vo výške 12 eur.

- Dňa 4. novembra 1999 právny predchodca spoločnosti Sparkasse Südholstein poskytol KH úver vo výške 30 000 DM (približne 15 000 eur, ďalej len „tretí úver“). Podľa tejto zmluvy sa mal úver použiť na nadobudnutie „majetkovej účasti“, ale bolo dohodnuté, že v skutočnosti sa použije ako osobný úver. Úver mal byť úročený úrokovou sadzbou vo výške 6,6 % ročne, pevne stanovenou na počiatočné obdobie desiatich rokov. Ktorákoľvek strana mohla najskôr šesť týždňov pred 30. novembrom 2008 požiadať o rokovania s cieľom upraviť úrokovú sadzbu s účinnosťou od 1. decembra 2008. V prípade, že by nedošlo k dohode, mali sa od 1. decembra 2008 uplatňovať „variabilné podmienky“ stanovené spoločnosťou Sparkasse Südholstein v každom prípade pre úvery tohto druhu (t. j. variabilná úroková sadzba). Bolo dohodnuté aj záložné právo zabezpečujúce tento úver.

Na konci roka 2008 strany uzavreli dohodu o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období, pričom využili výlučne prostriedky diaľkovej komunikácie, podľa ktorej sa od 1. decembra 2008 mala na úver uplatňovať úroková sadzba vo výške 4,87 % po dobu desiatich rokov. Sparkasse Südholstein nepoučila KH o žiadnom práve na odstúpenie od zmluvy.

V období od decembra 2008 do februára 2018 KH zaplatila spoločnosti Sparkasse Südholstein podľa tejto zmluvy celkovú sumu 8 328,33 eura.

22. Dňa 2. septembra 2015 KH odstúpila od troch dohôd o úrokových sadzbách v nasledujúcom období, ktoré boli uzavreté v rokoch 2008, 2009 a 2010. Urobila tak z dôvodu, že tieto dohody o úrokových sadzbách zahŕňali predaj na diaľku a že Sparkasse Südholstein riadila organizovaný systém predaja na diaľku. KH preto tvrdila, že má právo na odstúpenie od zmluvy podľa § 495 ods. 1 BGB (v znení platnom v čase skutkových okolností) alebo subsidiárne podľa § 312d ods. 1 prvej vety BGB (v znení platnom v čase skutkových okolností).

23. KH preto podala žalobu na Landgericht Kiel (Krajinský súd Kiel, Nemecko, ďalej len „vnútroštátny súd“), v ktorej sa domáhala vrátenia úrokov a splátok zaplatených od uzavretia dohôd o zmene, od ktorých odstúpila, vrátenia zaplateného poplatku za vedenie účtu, ako aj náhrady úžitkov, ktoré z toho plynuli žalovanej.

24. KH konkrétne požaduje, aby vnútroštátny súd: 1. uložil Sparkasse Südholstein povinnosť zaplatiť sumu 37 285,38 eura spolu s úrokmi; 2. vyhlásil, že v dôsledku odstúpenia od zmluvy z 2. septembra 2015 už neexistuje dohoda o pevnej úrokovej sadzbe pre druhý a tretí úver; 3. vyhlásil, že z dôvodu odstúpenia od zmluvy z 2. septembra 2015 už nie je povinná platiť mesačné splátky z druhého a tretieho úveru, a 4. vyhlásil, že Sparkasse Südholstein je povinná vrátiť jej všetky platby uskutočnené po dni pojednávania až do okamihu nadobudnutia právoplatnosti rozsudku v prípade druhého a tretieho úveru spolu s úrokmi od okamihu prijatia jej pôvodných platieb na úverový účet.

25. Sparkasse Südholstein tvrdí, že KH nemá žiadne právo na odstúpenie od zmluvy a žiada vnútroštátny súd, aby žalobu zamietol.

26. Vnútroštátny súd uvádza, že existencia práva na odstúpenie od zmluvy závisí od výkladu článku 2 písm. a) smernice 2002/65. Na to, aby bolo právo na odstúpenie od zmluvy – stanovené v § 312b ods. 1 a § 312d ods. 1 a 2 BGB, ktorým sa preberá smernica 2002/65 – uplatniteľné v prejednávanej veci, na predmetné transakcie by sa mal vzťahovať pojem zmluva „uzatvorená v rámci systému organizovaných predajov na diaľku alebo poskytovania služieb na diaľku“ (§ 312b ods. 1 BGB) v súlade s touto smernicou. Tento pojem sa vykladal vo vnútroštátnej judikatúre a akademickej literatúre odlišne. Dôvodová správa pripojená k návrhu vnútroštátnych právnych predpisov vysvetľuje, že

transakcie uzavreté príležitostným a skôr náhodným použitím prostriedkov diaľkovej komunikácie majú byť vylúčené z pôsobnosti týchto predpisov. Sparkasse Südholstein je však (pokiaľ ide o personál a zdroje) schopná pravidelne uzatvárať dodatky a následné dohody s existujúcimi zákazníkmi predajom na diaľku.

27. Ďalej pojem zmluva o „poskytovaní služieb vrátane finančných služieb“ (§ 312b ods. 1 BGB) sa má tiež vykladať v súlade so smernicou 2002/65. V tejto súvislosti Oberlandesgericht Frankfurt (Vyšší krajský súd Frankfurt, Nemecko) v minulosti rozhodol, že „zmena podmienok už poskytnutého úveru nepredstavuje (novú, samostatnú) službu banky. Namiesto toho je súčasťou poskytovania pôvodného úveru. Existencia zmluvy na diaľku vždy predpokladá dodanie tovaru alebo poskytnutie služby podnikateľom, takže nestačí, ak podľa uzavretej dohody vykonáva službu charakteristickú pre zmluvu iba spotrebiteľ“. Vnútroštátny súd však zastáva názor, že zmluvy, ktorými sa menia podmienky úveru, patria do pôsobnosti smernice 2002/65.

28. Za týchto okolností vnútroštátny súd položil tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Ide o zmluvu uzatvorenú ‚v rámci systému organizovaných predajov na diaľku alebo poskytovania služieb na diaľku, prevádzkovaného dodávateľom‘ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 2002/65/ES, prostredníctvom ktorej sa existujúca zmluva o úvere mení výlučne s ohľadom na výšku dohodnutého úročenia (dohoda o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období), ak banka so sieťou pobočiek uzatvára zmluvy o úveroch na financovanie nehnuteľností zabezpečených záložným právom v zásade iba v obchodných priestoroch, avšak v priebehu obchodného vzťahu výnimočne uzatvára zmluvy o zmene už uzavretých zmlúv o úveroch aj s výlučným použitím prostriedkov diaľkovej komunikácie?
2. Ide o ‚zmluvu týkajúcu sa finančných služieb‘ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 2002/65/ES, ak sa existujúca zmluva o úvere zmení výlučne s ohľadom na výšku dohodnutého úročenia (dodatok o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období), bez toho, aby sa predĺžila doba splácania úveru alebo jeho výška?“

29. Písomné pripomienky predložili KH, Sparkasse Südholstein, nemecká vláda a Európska komisia. Na pojednávaní 4. septembra 2019 tieto strany predniesli svoje ústne vyjadrenia.

Posúdenie

Prípustnosť

30. Sparkasse Südholstein tvrdí, že prvá prejudiciálna otázka je neprípustná, pretože sa netýka výkladu práva Únie, ktorý je dostatočne jasný, ale jeho uplatnenia na skutkové okolnosti prejednávanej veci. Tvrdí tiež, že správne uplatnenie ustanovení práva Únie, na ktoré sa vzťahujú dve prejudiciálne otázky, je jasné. Navyše skutkové okolnosti predložené vnútroštátnym súdom nepostačujú na to, aby Súdny dvor mohol odpovedať na prvú prejudiciálnu otázku.

31. Súdny dvor nemá podľa článku 267 ZFEÚ právomoc rozhodovať o uplatňovaní práva Únie na konkrétne prípady.¹⁵ Prejudiciálne konanie podľa článku 267 ZFEÚ zavádza „úzku spoluprácu medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom založenú na rozdelení funkcií medzi nimi a predstavuje nástroj, vďaka ktorému Súdny dvor poskytuje vnútroštátnym súdom výklad práva [Únie], ktoré tieto

¹⁵ Rozsudok z 18. decembra 1986, VAG France (10/86, EU:C:1986:502, bod 7).

súdy potrebujú na rozhodovanie v konaniach vedených pred nimi“. „Jednou zo základných vlastností systému súdnej spolupráce zavedenej článkom 234 ES totiž je, že Súdny dvor odpovedá skôr všeobecne a abstraktne na otázku výkladu práva [Únie], ktorá mu bola položená, a vnútroštátnemu súdu prináleží rozhodnúť prejednávany spor s ohľadom na odpoveď Súdneho dvora“¹⁶.

32. Podľa ustálenej judikatúry pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na svoju vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí teda prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o návrhu predloženom vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nijako nesúvisí s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi nevyhnutnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré sa mu položili.¹⁷

33. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vnútroštátny súd žiada Súdny dvor o výklad článku 2 písm. a) smernice 2002/65. Vnútroštátny súd vysvetľuje, že toto usmernenie je potrebné na uplatnenie vnútroštátneho práva vykladaného vo svetle smernice vo veci samej. Chcem dodať, že na rozdiel od toho, čo tvrdí Sparkasse Südholstein si nemyslím, že odpoveď na otázky vnútroštátneho súdu je „jasná“, a dokonca ani to, že nie je nevyhnutné, aby Súdny dvor pomáhal vnútroštátnemu súdu pri výklade príslušných ustanovení práva Únie.

34. Pokiaľ ide o tvrdenie týkajúce sa údajných nedostatkov v skutkovom opise prejednávanej veci, podľa ustálenej judikatúry Súdny dvor môže zamietnuť návrh na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátneho súdu, ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené.¹⁸ Zdá sa mi však, že návrh na začatie prejudiciálneho konania postačuje na opis skutkových okolností, na ktorých sú založené prejudiciálne otázky, a umožňuje Súdnemu dvoru dať na tieto otázky užitočnú odpoveď.

35. Z toho vyvodzujem záver, že položené otázky sú prípustné.

Prejudiciálne otázky

Úvodné pripomienky

36. Smernica 2002/65 je súčasťou komplexného rámca zavedeného normotvorcom Únie na dokončenie integrovaného trhu finančných služieb a ich marketingu na diaľku. Dopĺňa najmä smernicu 97/7 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku týkajúce sa poskytovania finančných služieb.

37. Pojem „finančné služby“ nebol v smernici 97/7 definovaný.¹⁹ Je však definovaný v článku 2 písm. b) smernice 2002/65 ako služby „bankového, úverového, poisťového, osobného dôchodkového, investičného alebo platobného charakteru“.

38. Táto definícia je formulovaná všeobecne a vzťahuje sa na širokú škálu výrobkov.²⁰ Z dôvodovej správy pripojenej k zmenenému návrhu je zjavné, že to bol zámer normotvorcu Únie: návrh vysvetľuje, že „definícia finančných služieb sa v porovnaní s pôvodným návrhom zjednodušila, t. j. všetky odkazy na existujúce smernice boli odstránené, aby sa zabezpečilo pokrytie všetkých

16 Rozsudok zo 4. februára 2010, Genc (C-14/09, EU:C:2010:57, body 30 a 31).

17 Rozsudok z 19. decembra 2019, Junqueras Vies (C-502/19, EU:C:2019:1115, bod 55 a citovaná judikatúra).

18 Rozsudok zo 16. februára 2012, Varzim Sol (C-25/11, EU:C:2012:94, bod 29).

19 Príloha II smernice 97/7, vypustená na základe článku 18 smernice 2002/65, obsahovala neúplný zoznam finančných služieb: investičné služby, operácie poisťovania a zaistovania, bankové služby a operácie týkajúce sa obchodovania s termínovými obchodmi alebo opciami.

20 HAENTJENS, M., DE GIOIA-CARABELLESE, P.: *European Banking and Financial Law*. Routledge, London – New York, 2015, s. 64.

finančných služieb, ktoré sa môžu ponúknuť spotrebiteľovi, a aby sa zabránilo pretrvávaniu medzier, ako by to bolo v prípade predchádzajúcej definície“²¹. Zo samotného znenia článku 2 písm. b) smernice 2002/65 tiež vyplýva, že služby týkajúce sa „úveru“, ako je úverová transakcia, sú finančnými službami.²² Rovnako sú tieto služby vylúčené z pôsobnosti smernice 97/7. Z toho vyplýva, že KH nesprávne tvrdí, že smernica 97/7 by sa mohla v prejednávanej veci uplatniť.

39. Teraz sa budem zaoberať prejudiciálnymi otázkami. Zdá sa mi logickejšie zaoberať sa nimi v opačnom poradí.

O druhej otázke

40. Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či pojem „zmluva týkajúca sa finančných služieb“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 2002/65 zahŕňa dohodu, ktorou sa mení existujúca zmluva o úvere, pokiaľ ide o úrokovú sadzbu bez predĺženia doby splatnosti úveru alebo úpravy jeho výšky.

41. V podstate, ako vnútroštátny súd vysvetľuje vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, táto otázka bola položená preto, že článok 1 ods. 2 smernice 2002/65 uvádza, že ak zmluva o finančných službách zahŕňa počiatočnú dohodu o poskytovaní služieb, na ktorú nadväzujú nasledujúce operácie alebo sled jednotlivých operácií rovnakého druhu, ktoré sú v určitej časovej súvislosti, ustanovenia tejto smernice sa uplatnia iba na počiatočnú dohodu.

42. Predstavuje uzavretie dohody o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období pre dodávateľa (veriteľa) povinnosti stanovené v smernici 2000/65? Alebo je teda na základe článku 1 ods. 2 vyňatá?

43. Sparkasse Südholstein a nemecká vláda tvrdia, že ustanovenia smernice 2002/65 sa neuplatňujú na dohodu o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období. Táto dohoda sa týka iba hlavnej povinnosti spotrebiteľa vyplývajúcej zo zmluvy o úvere, a nie iných aspektov zmluvy. Dohodu o úrokovej sadzbe preto nemožno považovať za samostatnú zmluvu.

44. Komisia a KH tvrdia, že dohoda o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období je „zmluvou o finančných službách“, na ktorú sa vzťahuje smernica 2002/65.

45. Účelom smernice 2002/65 je dosiahnuť úplnú harmonizáciu vnútroštátnych ustanovení, a preto je potrebné jej pojmy vykladať spoločne pre všetky členské štáty.²³ Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora z požiadavky jednotného uplatňovania práva Únie vyplýva, že ak ustanovenie práva Únie neobsahuje nijaký odkaz na právo členských štátov, pokiaľ ide o konkrétny pojem, tento pojem si vyžaduje v celej Európskej únii autonómny a jednotný výklad, ktorý musí zohľadňovať kontext ustanovenia a cieľ sledovaný príslušnou právnou úpravou.²⁴

46. Jednotný výklad v súvislosti s poskytovaním finančných služieb na diaľku umožňuje vyhnúť sa rozdielom medzi členskými štátmi. Je to obzvlášť dôležité v sektore s inherentným cezhraničným aspektom. Opatrenia prijaté na účely konsolidácie vnútorného trhu však nemôžu oslabiť ochranu spotrebiteľa, ale naopak majú slúžiť na dosiahnutie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa pôsobiaceho na trhu, ako sa uvádza aj v odôvodnení 1. Tieto spoločné pravidlá si totiž tým, že uvádzajú do súladu požiadavku posilnenia vnútorného trhu s potrebou poskytnúť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa,

21 Zmenený a doplnený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o poskytovaní finančných služieb spotrebiteľom na diaľku a o zmene a doplnení smerníc 97/7/ES a 98/27/ES, KOM 99 0385 v konečnom znení (Ú. v. ES C 177 E, 2000, s. 21) (ďalej len „zmenený a doplnený návrh smernice“).

22 Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot vo veci Kareda (C-249/16, EU:C:2017:305, bod 41).

23 Rozsudok z 11. septembra 2019, Romano (C-143/18, EU:C:2019:701, body 34 a 55).

24 Rozsudok zo 7. septembra 2017, Schottelius (C-247/16, EU:C:2017:638, bod 31).

kladú za cieľ zvýšiť dôveru spotrebiteľa, ktorý tak bude viac naklonený realizovať nákup na diaľku.²⁵ Účelom smernice 2002/65 je poskytnúť spotrebiteľom rozsiahlu ochranu tým, že im poskytuje viaceré práva v súvislosti so zmluvami na diaľku, pretože použitie prostriedkov diaľkovej komunikácie by nemalo viesť k obmedzeniu informácií poskytovaných spotrebiteľovi.²⁶

47. V článku 2 písm. a) je pojem „zmluva na diaľku“ definovaný ako „každá“ zmluva týkajúca sa „finančných služieb, uzatvorená medzi dodávateľom a spotrebiteľom v rámci systému organizovaných predajov na diaľku alebo poskytovania služieb na diaľku, prevádzkovaného dodávateľom“. Odôvodnenie 14 uvádza, že smernica zahŕňa „všetky finančné služby“, ktoré by mohli byť poskytované na diaľku.

48. Tieto texty naznačujú, že pojem „zmluva na diaľku“, na ktorú sa vzťahujú ustanovenia smernice 2002/65, sa má vykladať extenzívne, keďže článok 2 písm. a) odkazuje na „každú zmluvu“ a odôvodnenie 14 odkazuje na „všetky finančné služby“. Tento prístup je tiež v súlade s ochranným cieľom smernice, ktorým je zaručiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa.

49. Odôvodnenie 16 ďalej vysvetľuje, že pri príprave smernice 2002/65 si bol normotvorca Únie vedomý skutočnosti, že jedna zmluva, ktorá predpokladá za sebou nasledujúce operácie alebo nezávislé operácie rovnakého druhu vykonávané v čase, môže podliehať rôznemu právnemu režimu v rôznych členských štátoch. Odôvodnenia smernice poskytujú určitý návod, ako sa majú tieto pojmy vykladať.

50. Odôvodnenia teda vysvetľujú, že smernica sa uplatní pre „prvú zo sledu po sebe nasledujúcich operácií alebo nezávislých operácií rovnakého druhu vykonávaných v čase, ktoré môžu byť považované za jeden celok, bez ohľadu na to, či táto operácia alebo tento sled operácií je predmetom jednej zmluvy alebo niekoľkých po sebe nasledujúcich zmlúv“²⁷. Pojem „počiatočná dohoda o poskytnutí služieb“ sa ďalej vysvetľuje uvedením niekoľkých príkladov, ako napríklad „otvorenie bankového účtu, získanie úverovej karty“ alebo „uzatvorenie zmluvy o správe portfólia“, zatiaľ čo „uloženie alebo výber prostriedkov z, resp. na bankový účet, platba úverovou kartou“ a „transakcie realizované v rámci zmluvy o správe portfólia“ sa považujú za „operácie“. „Doplnenie nových prvkov do počiatočnej dohody o poskytnutí služieb, napríklad možnosti používať elektronický platobný nástroj spolu s existujúcim bankovým účtom, netvorí „operáciu“, ale ďalšiu zmluvu, na ktorú sa vzťahuje táto smernica“.²⁸

51. Z toho vyplýva, že kľúčovým prvkom existencie „zmluvy“ v zmysle článku 2 písm. a) je skutočnosť, že medzi stranami by mala existovať dohoda, teda zhoda vôle. Smernica poskytuje v odôvodnení 15 niekoľko usmernení, pokiaľ ide o to, ktoré sú podstatné prvky „zmluvy“, konkrétne ponuka, rokovanie a uzatvorenie. Hoci definície pojmov „zmluva“ a „dohoda“ sa môžu podľa vnútroštátneho práva líšiť, na účely smernice 2002/65 sa podľa všetkého vyžaduje ponuka a prijatie, smerujúce k zhode vôle. „Dohoda“, ktorá patrí do pôsobnosti smernice, je definovaná jej porovnaním s „operáciou“. „Operácia“ je akt, *vykonávajúci existujúcu dohodu bez pridania prvkov, pre ktoré by bolo potrebná nová zhoda vôle*. V rámci zmluvy o úvere by teda „operácia“ zahŕňala jednotlivé transakcie, ako sú splátky znižujúce celkovú dlžnú sumu.²⁹

25 Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Pitruzzella vo veci Romano (C-143/18, EU:C:2019:273, body 41 a 42).

26 Odôvodnenie 12 vysvetľuje, že je potrebné schváliť spoločné predpisy v tejto oblasti, ktoré „neznížia celkovú ochranu spotrebiteľa v členských štátoch“. Pozri v tomto zmysle a analogicky rozsudok z 5. júla 2012, Content Services (C-49/11, EU:C:2012:419, bod 36), týkajúci sa smernice 97/7.

27 Odôvodnenie 16.

28 Odôvodnenie 17.

29 Pozri LINARITIS, I.: *Prístup k finančným službám prostredníctvom internetu: podľa smerníc 2002/65/EC, 2000/31/EC, 1999/93/EC*. (v gréčtine), Sakkoulas Athens – Thessaloniki, 2005, s. 119.

52. „Charakteristickým záväzkom“ v rámci zmluvy o úvere je samotné poskytnutie peňažnej sumy, zatiaľ čo záväzok príjemcu úveru túto sumu vrátiť je len dôsledkom poskytnutia služby zo strany úverujúceho.³⁰ Veriteľ ponúka peňažnú sumu, ktorá je k dispozícii ako úver. Okrem požičanej sumy sú ďalšími kľúčovými prvkami dohody, nevyhnutnými na dosiahnutie dohody, štruktúra a doba splatnosti a úroková sadzba. Kľúčovou otázkou pre potenciálneho dlžníka je, či sa rozhodne pre pevnú alebo variabilnú úrokovú sadzbu. Spotrebiteľ, ktorý je veľmi averzný voči riziku, by bol náchylnejší k pevnej úrokovej sadzbe, zatiaľ čo spotrebiteľ s nižšou averziou k riziku by si mohol zvoliť variabilnú úrokovú sadzbu. Ak si spotrebiteľ zvolí pevnú úrokovú sadzbu, niekedy sa dohodne, že po určitom časovom období bude medzi stranami opätovne prejednaná úroková sadzba. Tak to bolo vo veci samej. Ako vysvetlil vnútroštátny súd a Sparkasse Südholstein vo svojich písomných pripomienkach potvrdila, tri zmluvy o úvere obsahovali podobnú doložku, ktorá stanovovala, že 6 až 2 týždne pred uplynutím obdobia, na ktoré bola stanovená pevná úroková sadzba, môže každá strana požiadať o opätovné prejednanie výšky úrokovej sadzby. Ak po tomto období nedôjde k dohode o úprave, mala by sa na tento úver uplatniť variabilná úroková sadzba, ktorú stanovila Sparkasse Südholstein pre daný typ úveru.

53. Úroková sadzba bola zrejme medzi stranami opätovne prerokovaná na základe nového návrhu banky. Pokiaľ nedošlo k dohode, pôvodné zmluvné podmienky nezostali nezmenené. Zmenili sa podstatne. Konkrétne, úroková sadzba sa zmenila z pevnej na variabilnú. Nová dohoda teda nebola iba „operáciou“, ktorej prvky boli zahrnuté v predchádzajúcej dohode, ale bola novou dohodou o úrokových sadzbách, ktorá vyžaduje novú zhodu vôľ. Jedna zo strán prevzala iniciatívu na začatie rokovaní a diskutovalo sa o možných úrokových sadzbách. Strany sa mohli dohodnúť na novej pevnej úrokovej sadzbe alebo prejsť na variabilnú úrokovú sadzbu. Táto druhá možnosť bola používaná ako implicitná dohoda.

54. Na rozdiel od toho, čo tvrdia Sparkasse Südholstein a nemecká vláda, skutočnosť, že ďalšie prvky úveru, ako napríklad výška peňažnej sumy a doba trvania neboli zmenené dohodou o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období, neznamená, že táto dohoda bola iba „operáciou“, na ktorú sa nevzťahujú podrobné ustanovenia smernice 2002/65. Takýto výklad by nadmerne obmedzil pôsobnosť smernice, ktorá bola navrhnutá tak, aby zahŕňala „každú zmluvu“ týkajúcu sa finančných služieb [článok 2 písm. a)]. Nič v smernici 2002/65 nenaznačuje, že na to, aby sa jej ustanovenia mohli uplatňovať, musí dohoda o zmene meniť všetky alebo väčšinu prvkov predchádzajúcej zmluvy. V prípade, že platnosť kľúčového prvku dohody, na ktorú sa vzťahuje pôvodná zmluva, uplynie a je opätovne prejednaná, pričom po dosiahnutí novej dohody (alebo implicitnej dohody) sa uplatnia nové podmienky, spotrebiteľ by mal mať úžitok zo všetkých informácií potrebných na udelenie súhlasu v zmysle smernice 2002/65.

55. Sparkasse Südholstein a nemecká vláda tiež tvrdia, že v zmluvnom vzťahu by sa pôvodná zmluva o úvere a následné zmeny upravujúce úrokovú sadzbu mali považovať za jeden celok tvoriaci jednu zmluvu. Sparkasse Südholstein v tejto súvislosti odkazuje na uznesenie Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) z 15. januára 2019, v ktorom tento súd rozhodol, že v prípadoch „Unechte Abschnittsfinanzierung“³¹ dohoda o úrokovej sadzbe nie je samostatnou zmluvou, ale súčasťou zmluvy o úvere. Spotrebiteľ má teda právo na odstúpenie od zmluvy len v súvislosti s pôvodnou zmluvou o úvere a nie v súvislosti s dohodami o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období.

56. Toto rozhodnutie bolo, ako to chápem, založené výlučne na vnútroštátnych právnych úvahách. Ako som však už vysvetlila (bod 45), smernica 2002/65 vedie k úplnej harmonizácii vnútroštátnych právnych predpisov a jej ustanovenia sa musia vykladať tak, aby boli spoločné pre všetky členské štáty.³² Skutočnosť, že konkrétny vnútroštátny právny systém klasifikuje dohodu o úrokových sadzbách v nasledujúcom období ako súčasť pôvodnej zmluvy o úvere, teda nemá žiadny vplyv na výklad pojmu

30 Rozsudok z 15. júna 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, bod 41).

31 Doslovne má toto slovné spojenie blízko k „nepravému rozdeleniu platobného rozvrhu“.

32 Rozsudok z 11. septembra 2019, Romano (C-143/18, EU:C:2019:701, body 34 a 55).

„zmluva na diaľku“ podľa článku 2 písm. a) smernice 2002/65 a pojmu „operácie“, na ktoré sa ustanovenia smernice neuplatňujú na základe jej článku 1 ods. 2 Táto smernica výslovne vylučuje z uplatňovania jej ustanovení iba určité „operácie“ a dohoda o úrokovej sadzbe uzatvorená po uplynutí pôvodnej dohody o úrokovej sadzbe je z dôvodov, ktoré som uviedla,³³ novou „zmluvou týkajúcou sa finančných služieb“.³⁴

57. Z toho vyvodzujem záver, že pojem „zmluva, týkajúca sa finančných služieb“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 2002/65 sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa dohodu o úrokových sadzbách v nasledujúcom období, ktorá nepredlžuje dobu splácania úveru ani nemení výšku úveru. Takáto dohoda nie je „operáciou“ v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 2002/65, a preto sa na ňu vzťahujú ustanovenia tejto smernice.

O prvej otázke

58. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či situácia, keď banka uzatvára určité druhy zmlúv o úveroch iba vo svojich obchodných priestoroch, ale niekedy následne uzatvára zmluvy o zmene zmlúv o úveroch s výlučným použitím prostriedkov diaľkovej komunikácie, patrí do „systému organizovaných predajov na diaľku alebo poskytovania služieb na diaľku, prevádzkovaného dodávateľom“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 2002/65.

59. Vymedzenie pojmu „zmluva na diaľku“ v článku 2 písm. a) smernice 2002/65 vychádza z definície uvedenej v článku 2 písm. a) smernice 97/7.³⁵ Vyznačuje sa dvoma kľúčovými prvkami. Prvým prvkom je, že dve zmluvné strany, dodávateľ a spotrebiteľ, nie sú fyzicky súčasne prítomné pri príprave a uzatváraní zmlúv na diaľku. Druhým prvkom je, že tieto transakcie sa vykonávajú v rámci predaja na diaľku alebo poskytovania služieb, prevádzkovaného dodávateľom, ktorý výlučne používa diaľkové komunikačné techniky.³⁶

60. Pokiaľ ide o prvý prvok, je potrebné poznamenať, že definícia „zmluvy na diaľku“ si vyžaduje výlučne použitie prostriedkov diaľkovej komunikácie na účely zmluvy. „Prostriedky diaľkovej komunikácie“ sú definované v článku 2 písm. e) smernice 2002/65 ako „všetky prostriedky, ktoré bez súčasnej fyzickej prítomnosti dodávateľa a spotrebiteľa môžu byť použité na poskytovanie služby na diaľku medzi týmito stranami“. Táto definícia je všeobecná a zahŕňa všetky prostriedky komunikácie bez súčasnej fyzickej prítomnosti oboch strán, ako sú telefóny, e-mail, pošta, fax, atď. Všetky štádia potrebné na uzavretie zmluvy musia byť realizované výlučným použitím prostriedkov diaľkovej komunikácie.³⁷ Súhlasím s prístupom, ktorý zastávajú akademickí autori, že skutočnosť, že pred uzatvorením zmluvy došlo k určitému osobnému kontaktu medzi dodávateľom a spotrebiteľom na *iné* účely, ako je ponuka, rokovanie a uzavretie zmluvy, by nemala sama osebe brániť tomu, aby sa zmluva kvalifikovala ako zmluva na diaľku.³⁸

61. Vnútroštátny súd uvádza, že dohody o úrokovej sadzbe, ktorými sa menia pôvodné sporné dohody vo veci samej, boli uzatvorené výlučným použitím prostriedkov diaľkovej komunikácie. Tento prvok podľa všetkého nie je medzi účastníkmi konania sporný.

³³ Pozri body 47 až 53 vyššie.

³⁴ Pozri body 47 až 53 vyššie.

³⁵ Pozri dôvodovú správu pripojenú k zmenenému návrhu smernice.

³⁶ Pozri odôvodnenia 15 a 18 a článok 2 písm. a) a e) smernice 2002/65. Analogicky pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci *Handelsgesellschaft Heinrich Heine* (C-511/08, EU:C:2010:48, bod 27).

³⁷ Pozri v tomto zmysle článok 2 písm. e) smernice 2002/65. Pozri tiež YONGE, W.: *The distance marketing of consumer financial services directive*. In: *Journal of Financial Services Marketing*, zväzok 8, 2003, s. 80.

³⁸ FISHER, J., BEWSEY, J., WATERS, M., OVEY, E.: *The Law of Investor Protection*. Sweet & Maxwell London, 2. vydanie, 2003, s. 247.

62. Sporné je, či Sparkasse Südholstein prevádzkovala „systém organizovaných predajov na diaľku alebo poskytovanie služieb na diaľku“. Táto veta nie je v smernici ďalej definovaná. Odôvodnenie 18 poskytuje určité usmernenie, keďže vysvetľuje, že účelom tejto požiadavky je vylúčiť z pôsobnosti smernice „služby poskytované na striktné príležitostnom základe a mimo obchodnej štruktúry, určenej pre uzatváranie zmlúv na diaľku“³⁹.

63. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby vykonal potrebné zistenia presných metód používaných spoločnosťou Sparkasse Südholstein na účely uzavretia dohôd o zmene úrokových sadzieb. Súdny dvor je však príslušný poskytnúť usmernenie, ako vykladať pojem „systém organizovaných predajov na diaľku alebo poskytovania služieb na diaľku, prevádzkovaný dodávateľom“ v zmysle smernice 2002/65.

64. Zo samotného znenia článku 2 písm. a) vyplýva, že takýto systém musí spĺňať určité kritériá. Po prvé musí byť „organizovaný“. To znamená, že dodávateľ musí byť pripravený, pokiaľ ide o jeho obchodnú štruktúru vrátane personálu a zdrojov, na uzatváranie zmlúv bez súčasnej fyzickej prítomnosti dodávateľa a spotrebiteľa. Po druhé musí byť „prevádzkovaný“ dodávateľom. Rámec stanovuje dodávateľ s cieľom navrhnúť spotrebiteľovi uzavretie zmlúv na diaľku. Po tretie jeho použitie musí byť „výlučné“ na účely predmetnej zmluvy „až do času a vrátane času uzatvorenia zmluvy“. Musí sa preto vzťahovať na všetky fázy zmluvy, ako sa predpokladá v smernici 2002/65, konkrétne na ponuku, rokovanie a uzatvorenie zmluvy. Po štvrté nesmie to byť „striktné príležitostné“. K uzatvoreniu zmluvy o finančných službách bez súčasnej fyzickej prítomnosti strán by nemalo dôjsť „výnimočne“, „zriedka“ alebo „nepravidelne“. Pri uzatváraní zmlúv musí ísť skôr o relatívne bežnú možnosť alebo opcii. Odôvodnenie 18 spája tento štvrtý prvok s prvým prvkom uvedeným v tomto bode, konkrétne s existenciou „organizovaného systému“, pokiaľ ide o obchodnú štruktúru, personál a zdroje. Je ťažké si predstaviť, že keď už dodávateľ vynaložil námahu na vytvorenie štruktúry umožňujúcej uzatváranie zmlúv na diaľku, bude túto štruktúru využívať len „striktné príležitostné“.

65. Podľa môjho názoru, ak je systém koncipovaný tak, aby sa všetko mohlo diať na diaľku, ide o organizovaný systém poskytovania služieb na diaľku.⁴⁰ Bolo by nesprávne požadovať, aby uzatváranie zmlúv na diaľku bolo „časté“ alebo „systematické“ alebo aby to bolo štandardné pravidlo pre väčšinu zmlúv alebo zmlúv určitého typu, uzatváraných dodávateľom. Takýto výklad je v rozpore so znením smernice 2002/65, ktorá neodkazuje na určitý stupeň „frekvencie“, ale na správanie, ktoré nie je „striktné príležitostné“ (kurzívou zvýraznila generálna advokátka). Bolo by to tiež v rozpore s ochranným cieľom smernice, pretože by to obmedzovalo jej pôsobnosť nad rámec toho, čo je výslovne stanovené v jej znení. Z tých istých dôvodov odmietam tvrdenie spoločnosti Sparkasse Südholstein, že dodávateľ by mal „vyvolať dojem“, napríklad prostredníctvom svojej internetovej stránky, že prevádzkuje všeobecný systém predaja na diaľku. Kritérium navrhnuté nemeckou vládou, podľa ktorého by dodávateľ mal uskutočniť „strategickú voľbu“ pre vytvorenie štruktúry na uzatváranie zmlúv na diaľku, sa mi tiež zdá irelevantné. Smernica 2002/65 sa nezaobrá subjektívnym pohľadom dodávateľa, ale objektívnou realitou: prevádzkuje dodávateľ skutočne „systém organizovaného predaja na diaľku poskytovaním služieb na diaľku“?

66. Vnútroštátnemu súdu prináleží overiť skutkový stav na základe týchto kritérií a určiť, či v prejednávanej veci existoval „systém organizovaného predaja na diaľku poskytovaním služieb na diaľku“. Informácie predložené vnútroštátnym súdom naznačujú, že Sparkasse Südholstein bola vybavená tak personálom, ako aj zdrojmi na uzatváranie dodatkov a následných dohôd s existujúcimi zákazníkmi pravidelným predajom na diaľku. Ako na pojednávaní vysvetlila samotná Sparkasse Südholstein, keď klient nemá sídlo v blízkosti banky, je pre zákazníka výhodnejšie uzavrieť zmluvu na diaľku. To znamená, že uzavretie dohôd o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období na diaľku je možné

39 Pozri tiež dôvodovú správu pripojenú k zmenenému a doplnenému návrhu smernice.

40 Pozri v tomto zmysle aj VAN HUFFEL, M.: *La Directive 2002/65/CE du 23 septembre 2002 concernant la commercialisation à distance des services financiers auprès des consommateurs*. In: *Euredia*, zväzok 3, 2003, s. 363.

vždy, keď sa predpokladá dohoda tohto typu. Či sa to aj v skutočnosti stane, môže závisieť od praktických úvah. Podľa môjho názoru je teda pravdepodobné, že Sparkasse Südholstein prevádzkuje systém organizovaného predaja na diaľku poskytovaním služieb na diaľku na účely uzavretia dohôd o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období.

67. Skutočnosť, že Sparkasse Südholstein uzatvára určité druhy zmlúv o úvere výlučne vo svojich obchodných priestoroch alebo že pôvodné zmluvy o úvere s KH boli uzavreté za súčasnej fyzickej účasti strán, nemá vplyv na tento záver. Smernica 2002/65 nevyžaduje, aby v prípade existencie celkového obchodného vzťahu medzi dodávateľom a spotrebiteľom bol celý tento vzťah uskutočnený na diaľku. Pokiaľ existuje postupnosť *samostatných* „zmlúv“, ako v prípade pôvodných zmlúv o úvere a dohôd o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období v prejednávanej veci, zo znenia článku 2 písm. a) [podľa ktorého musí dodávateľ urobiť výhradné použitie prostriedkov diaľkovej komunikácie „na účely tejto zmluvy“ (kurzívou zdôraznila generálna advokátka)] vyplýva, že je to *príslušná konkrétna zmluva*, ktorá sa musí uzavrieť na „diaľku“, aby sa mohli uplatňovať ustanovenia smernice 2002/65.

68. Z toho vyvodzujem záver, že „systém organizovaného predaja na diaľku poskytovaním služieb na diaľku“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 2002/65 existuje, ak dodávateľ s cieľom uzavrieť dohodu o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období používa výlučne prostriedky diaľkovej komunikácie, ak je použitie týchto prostriedkov výlučné a nie striktné príležitostné, ale je súčasťou rámca stanoveného týmto dodávateľom, pokiaľ ide o jeho obchodnú štruktúru, vrátane personálu a zdrojov, čo mu umožňuje uzatvárať zmluvy bez súčasnej fyzickej prítomnosti strán. Je úlohou vnútroštátneho súdu, ktorému ako jedinému prináleží posudzovať skutkový stav, rozhodnúť, či tieto prvky existujú v konkrétnom prípade.

Návrh

69. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré položil Landgericht Kiel (Krajinský súd Kiel, Nemecko) takto:

- Pojem „zmluva týkajúca sa finančných služieb“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/65/ES z 23. septembra 2002 o poskytovaní finančných služieb spotrebiteľom na diaľku a o zmene a doplnení smernice Rady 90/619/EHS a smerníc 97/7/ES a 98/27/ES sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa dohodu o úrokových sadzbách v nasledujúcom období, ktorá nerozširuje lehotu splatnosti ani nemení výšku úveru. Takáto dohoda nie je „operáciou“ v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 2002/65, a preto sa na ňu vzťahujú ustanovenia tejto smernice.
- O „systém organizovaného predaja na diaľku poskytovaním služieb na diaľku“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 2002/65 ide v prípade, ak dodávateľ na účely uzavretia dohody o úrokovej sadzbe v nasledujúcom období používa výlučne prostriedky diaľkovej komunikácie, ak je použitie týchto prostriedkov výlučné a nie striktné príležitostné, ale je súčasťou rámca stanoveného týmto dodávateľom, pokiaľ ide o jeho obchodnú štruktúru, vrátane personálu a zdrojov, čo mu umožňuje uzatvárať zmluvy bez súčasnej fyzickej prítomnosti strán. Je úlohou vnútroštátneho súdu, ktorému ako jedinému prináleží posudzovať skutkový stav, rozhodnúť, či tieto prvky existujú v konkrétnom prípade.